

Prěnje komunalne wólby w meji 1990, po měrliwej rewoluciji, běchu za dalši žiwjenski puć Njebjelčana Tomaša Čornaka rozsudne. Wón bu za wjesnjanostu Njebjelčanskeje gmejny wuzwoleny a skutkuje jako tajki hač dodžensa. Za połdra lěta pak wón k přichodnym wólbam wjesnjanosty hižo njenastupi.

Kak sće k tomu přišoł so w komunalnej politice angažować?

■ **T. Čornak:** W lěće 1989 wobdžělach so na demonstracijach Noweho foruma w Budyšinje, to je mje motiwowało so politisce angažować. W Njebjelčicach załožichmy w tym času wobydleršku iniciativu. Ta měrješe so přećiwo rozpryskanju hnójnicy (Gülle) z kormjernje swini. Přichodny krok běše – wobstejaca CDU-skupina bě konformna staremu režimej – založić w Njebjelčicach nowu CDU-skupinu. To bě tehdy jónkrótna wěc. W oktobrje 1989 smy při zachodže do wsy wupowěsnyli taflički z napisom „Einigkeit, Recht und Freiheit“. Džen na to běchu taflički wotewzate. Smy pak sej je wróćo žadali, a smy je na štomu pójšli. Tak smy rewoluciju móhłrjec měrnje sobu podpěrali. Běchmy w Njebjelčicach sobu ći přěni, kotřiž su zjawnje protestowali. My, w našej skupinje běchmy sej hižo do toho mału změnu žadali a tak tež stary gmejnski parlament kontrolowali a tam wotpowědne prašenja stajeli.

Sće so wjesnjanosta stać chcył?

■ **T. Čornak:** Njemějach wotpohlad, so wolić dać. Wšako chcychmy z bratrom založić firmu za tepjenje a sanitarne připrawy. Jako běch 26, su mje na přěních swobodnych wólbach, hišće w NDRSkim času, w meji 1990, za wjesnjanostu wuzwolili. Tehdy njeběchu to direktne wólby, ale gmejnski parlament je wjesnjanostu wolił. Z našich CDU-kandidatow njebě so nchtó namakał, kiž chcył zamołwitosć přewzać. Tuž su mje přerěćeli. Tak stach so najmlódši wjesnjanosta po cyłej wuchodnej Němskej a sym z młodym parlamentom wažne nadawki zhromadnje do ruki wzał. Za Njebjelčansku gmejnu najwažniši běše natwarić infrastrukturu kaž wodowód a płuň. Tež puće twarić bu džen a třěbniše. Dalša tema běše přirodoškit a namakać wotmołwu na prašenja, kak našim wobydlerjam džěło w domiznje zaručić.

Što chceće ze swojimi nazhonjenjemi wuskutkować, hdyž hižo wjesnjanosta njebudžeće?

■ **T. Čornak:** Je načasu dać zamołwitosć do młódšich rukow. Sym tuž gmejnskimi radžićelam hižo před pjec lětami signalizował, zo wjace njebudu kandidować. Nochcych jich na kóncu legislaturneje periody překwapić. Wosebje chcu so swojim swójbny m wěnować. Mam tuchwilu pjec wnučkow. Nětko je načasu swójbje něšto wróćić. Mam pak mnohe dalše ideje, dokal chcu so jako hišće-wjesnjanosta, jako sobudžělaćer zarjadniskeho zwjazka a jako čłowjek dale wuwić. Chcu swoju

Njebjelčan Tomaš Čornak je w času přewróta započal politisce skutkować. W meji 1990 bu wón wot gmejskeho parlamenta za wjesnjanostu Njebjelčic wuzwoleny a hač dodžensa wón w zastojnstwje skutkuje. W běhu lět měješe zas a zaso z kritiku wobchadžeć. Poradžiło so jemu mjez druhim je wuwić zhromadnosć w gmejnje.

Foto: Feliks Haza

Njejsu so ženje na politiku spuščeli, ale sami jednali

Rozmołwa z Tomašom Čornakom, kiž je mjeztym 30 lět wjesnjanosta

wědu a swoje nazhonjenja dale dać, na dobro našich wnučkow, ale tež na dobro firmow w małych gmejnach. Chcu dobre syće mjez Serbami natwarić. Hižo nětko mam tójšto přeprašenjow ze stron ministerstwow, gmejnow a institucijow. W tym směnje chcu dale džělać. Mam za dobre, zo budu moji naslědnicy něštožkuli hinak posudžować hač ja.

Hdže widziće swoju gmejnu za džesać lět?

■ **T. Čornak:** Jeje dobre wuwić je date. Zakład za to tworja gmejnscy radžićeljo, sylne towarstwa a angažowani wobydlerjo wšěch wjesnych džělow. Woni našu dotalnu wiziju wo wnučkokmanym wuwiću dale wjedu. Tak chcemy Krabatowe towarstwo dale wuwić, kotrež bu w Njebjelčicach založene. A dale etablěrować chcemy tež Serbski sejm, kotrehož založenje su Njebjelčicy wot wšeho spočatka podpěrali. Na politiskej runinje je so minjene lěta tójšto změniło. Samo w gmejnskimi parlamenće mamy zastupjerjow wjacorych politiskich runin. Hdys a hdys njewotpowěduje myslenje mojemu, štož pak mam za přirodne. Kritiske měnjenja skića šansu rozmyslować.

Na kóncu pak rozsudžeja dwanaćo woleńni radžićeljo, nic jeničce stronjenjo, ale tež zastupjerjo wobydlerskeje iniciativy a dalši. Na zbožo mamy w Njebjelčicach dobru zhromadnosć, kotraž budže přichodnje dale a wažniša. Z dobrej infrastrukturu mamy so přihotować na hrožacu financnu krizu a na krizu cyłeje towaršnosće. Z našimi resursami, mjez druhim lěsami a polemi, kotrež smy nakupili, móžemy wuwić gmejny wobwliwować.

Kotre zaměry maće hišće hač do swójeho wotchada?

■ **T. Čornak:** Za jara třěbnu pola nas mam založić šulu w priwatnym nošerstwje. Wutworili smy za to džělowu skupinu, kotraž na koncepcje džěla. Mamy energijowy koncept, chcemy w drustwje ludźi zwjazać a wjesne džěle skrućić, jim zamołwitosć dać a dalšich akterow namakać, štož pak scyła tak lochko njeje. Smy so tuž požadali za wubědžowanje Zwjazka pod hesłom „inowatiwne komuny“. Dóstanjemy na tři lěta wědomostny přewod Leibnitzoweje załožby, kotraž wuwićowy proces gmejny mjez druhim

nastupajo pěstowarnju, šulu, permakulturu, přrodu, energiju, hospodarstwo, drustwo a wutworjenje załožby podpěruje a přewodža. Slědžerske dokumenty maja so jako přikład za druhe komuny wužiwać. Smy hordži na to, zo móžemy přikład być a swoje nazhonjenja dale dać.

Po towaršnostnym přewróće sće z wulkim entuziazmom komunu wuwił. Kak to nětko po 30 lětach hódnoćiće?

■ **T. Čornak:** Naša gmejna bě jara tradicionalna, mjeztym je wona tolerantna. Smy wuknyli, tych, kotřiž přińdu, jako cuzych njewobhladować, ale jich zapřijeć. Jenož tak tež młode swójbje přičahnu a su zwólniwe w towarstwach a skupinach sobu džělać. Za nas jako gmejnu je čłowjek z jeho wědu najwažniša resursa. A to mamy podpěrać, mamy ludźi chutnje brać, tež hdyž maja mysle, kotrež su nam cuze. Mamy tež najmjelčiji hlós slyšeć. Smy spočatnje wo swoju samostatnosć wojowali, štož je so poradžiło. Wosebje smy, přěnje lěta po 1989 nawuknyli so wobarać. Tak smy docpěli, zo w Njebjelčanskej gmejnje planowanu deponiju twarili njejsu. Wěmy nětko, zo maš tež

w džensnišej towaršnosći keđžbować a džělać. Přikład za to je nowy puć, kiž džensa zwonka wsy nimo wjedže a nic, kaž bě planowane, cyle blisko. Njebě ženje lochko přećiwo wokrjesej a dalšimi statnym institucijam wojować.

Stejiće často w fokusu zjawnosće, kotraž wo Was praji, zo sće wjesnjanosta ze stajnje nowymi idejemi, kotrež pak so přeco njezwoprawdžeja. Što k tomu prajiće?

■ **T. Čornak:** Njejsu to jeničce moje ideje, ale tež te gmejskich radžićelow a wobydlerjow gmejny abo wotwonka. Smy za kóždy namjet džakowni. Často ludžo wo nas praja, zo smy fantastojo. Mam to za lěpšinu. Dyrbiš započec fantazije wuwić. Ručež do nich wěriš, stanu so wone woprawdžitosć. Husto su projekty dołhodobne a wostanu na kóncu trajne. To našu gmejnu wučinja. Smy do swojich idejow wěрили. Mamy dobrych ludźi, kotřiž so za nje zasadžeja. Njejsmy so ženje na politiku spuščeli, ale wjele sami do rukow wzali.

Před lětami su wobydlerjo gmejny sej žadali, njeinvestować jeničce do Njebjelčic. Kak to džensa je?

■ **T. Čornak:** To njeje so změniło, štož widžimy tuchwilu na diskusiji nastupajo nastawacy permakulturny centrum při Miłočanskej žabje. Mam to za normalny zjaw wuwića. Njebjelčicy jako sydló gmejny su najwjetša wjes a maja najsylnišu infrastrukturu. Štož so po tamnych wsach gmejny rozhladuje, tón tež tam widži, zo smy tójšto pjeněz nałožili na přikład za nowy wodo- a płuňowód, za puće, hrajkanišća a tak dale. W Miłočicach na přikład inwestowachmy za socialny bydlenjotwar do něhdyšeje pěstowarnje 1,3 milionow tehdy hišće hriwnow. Zwjetša wosrjedz wsow smy pódu kupili, zo móža tam wjesnjenjo swoje swjědženje wotměwać.

Kak hodži so konfliktam wotpomhać?

■ **T. Čornak:** Dokelž buchu naše wsy a gmejny hromadu položene, su wone dyrjbili wotedać swoju zamołwitosć. My smy ju jim mjeztym w mnohich formach zaso wróćili, štož njeje w komunach samozrozumliwe. Tak móža na přikład same rozsudzić, hač chcedža centralne abo decentralne wopłóčkowe rjadowanje měć. Přichodnje chcemy w jednotliwych wsach wjesne rady wutworić.

Běchu diskusije tež ekokonto nastupajo?

■ **T. Čornak:** Bjezdweła, haj. Z ekokontom smy takrjec mustrowa komuna z pilotnym projektom po cyłej Sakskej. W běhu lět smy jako gmejna nazhonili, zo mějachmy často jako přěni nowu ideju, kotruž smy tež zwoprawdžili. Smy nowemu napřećo wotewrjeni a widžimy w tym mnohe šansy. Nimo toho nas pozitivna konkurencja a kritika pohonjatej. Najwjetša starosć je, ludźi zapřijeć a jich wo projektach přeswědčić. Projekt kritiki dla nabok položiť njeje nam do mysli přišło. Někotre trjebaja wěste lěta, zo bychu zrawili.

Wutrobny džak!